

**TURU-
UURINGUTE**
AS

www.turu-uuringute.eu

**Menetlusosaliste rahulolu
uuring 2021**

**Kohtulahendi saanud
menetlusosalised**

Sisukord

Lühikokkuvõtte tulemustest	3
Sissejuhatus.....	5
1.1 Taust.....	5
1.2 Metoodika	5
1.3 Andmetöötlus, aruanne	5
Tulemused	7
2 Kokkupuude kohtutega.....	7
3 Kohtuga suhtlemise viisid	8
4 Hinnangud kohtutele.....	8
4.1 Hinnangud kohtuniku tööle.....	9
4.2 Hinnangud kohtu töötajatele.....	11
4.3 Muud hinnatavad aspektid kohtu töös.....	13
5 Kohtuotsus ja hinnang sellele	18
6 Hinnang tehtud kulutustele	19
7 Keeleoskus.....	20
8 Rahulolu avaliku e-toimikuga.....	21
9 Kohtusüsteemi usaldusväärsus ja võrdne kohtlemine.....	23
10 Üldhinne kohtu tööle.....	26
11 Ettepanekud kohtule	27

Lühikokkuvõte tulemustest

Kohtulahendi saanud menetlusosaliste sihtrühm

Käesoleva uuringu juures tuleb arvestada asjaoluga, et uuringu vastanute koosseis on eelneva uuringuga võrreldes seekord mõneti erinev. Nimelt on seekordses uuringus rohkem vastajaid, kes said kohtult negatiivse otsuse ning negatiivse lahendi saamine on osaliselt mõjutanud ka nende poolt antud hinnanguid kohtutele.

Uuringu tulemusel selgus, et sihtrühm on küllaltki hästi rahul kohtunike suhtumise ja viisakusega, kohtulahendi arusaadavusega ja kohtunike asjatundlikkusega. Madalamaid hinnanguid pälvis aga kohtunike põhjalikkus kohtuasjadega tegelemisel ja erapooletus kohtuasja lahendamisel. Võrreldes eelmise uuringuga on vastajate arvates kohtunike erapooletus ja põhjalikkus kohtuasjade lahendamisel nüüd vähenenud. Parima tulemusega kohtunike hindamisel tuli esile Tallinna Halduskohus.

Kohtu töötajatele antud hinnangud on võrreldes kohtunikega kõrgemad – rahule on jäänud üle 60% vastanutest. Viisakus ja kättesaadavus pälvisid vastajatelt kõrgemaid hindeid, pisut madalamad on need asjatundlikkuse ja abivalmiduse osas. Kõige kõrgemad hinnanguid kohtu töötajatele pälvisid Harju Maakohus, Tallinna Ringkonnakohus ja Tartu Ringkonnakohus. Eelmise uuringu tulemustega saame seekord võrrelda hinnanguid töötajate viisakusele, kättesaadavusele ja asjatundlikkusele – kõigi nende puhul on vastanute keskmine hinnang paraku langenud.

Uuringust selgus, et sihtrühm on hästi rahule jäänud inimeste vastuvõtmisega kohtumajja saabudes, ootetingimustega kohtumajas, kohtusse pöördumiseks vajaliku info kättesaadavusega, avaliku e-toimikuga ja kohtudokumentide täitmise arusaadavusega. Sarnaselt professionaalsete menetlusosalistega näeme ka siin kõige enam rahulolematust kohtumenetluse kiiruse osas. Sellega ei ole rahul tervelt 47% sihtrühmast. Keskmisest rohkem rahulolematust näeme lisaks ka kohtu selgituste arusaadavuse/piisavuse puhul (rahulolematuid 34%).

Võrreldes antud uuringu tulemusi eelmise uuringuga näeme, et sihtrühma hinnangud kohtumenetluse kiirusele ja ootetingimuste mugavusele on seekord langenud. Paranenud on aga hinnang kohtudokumentide täitmise arusaadavusele. Samale tasemele on jäänud vastajate hinnang avalikule e-toimikule ja kohtusse pöördumiseks vajaliku info kättesaadavusele.

Uuringu tulemusel selgus, et 46 protsendile vastanutest tundus kättesaadud kohtuotsus olevat õiglane, kuid üle pooltele vastanutest kas pigem või täiesti ebaõiglane. Võrreldes eelmise uuringuga on sihtrühma rahulolematust oma kohtuotsusega seekord suurem.

Vastavalt uuringu tulemusele on avaliku e-toimikuga rahul kokku 69% sihtrühmast ning rahul ei ole 15%.

Kohtulahendi saanud menetlusosaliste sihtrühmast peab Eesti kohtusüsteemi usaldusväärseks 58% ning ei pea 42%. Sealhulgas 22% arvates on see täiesti ebausaldusväärne. Võrreldes eelmise uuringuga on vastajate hinnang seekord halvenenud. Võrdluseks – professionaalsete menetlusosaliste seas on tulemus kõrgem ning usaldusväärseks peab süsteemi 97% vastanutest. Kahe sihtrühma kokkuvõtlik kohtusüsteemi usaldusväärse näitaja on seega 78%.

Võrdse kohtlemise teemat vaadeldes näeme samuti, et sihtrühm on muutunud kohtu suhtes skeptilisemaks – 44% kohtus võrdse kohtlemisega ei nõustu – eelmisel korral oli selliseid vastajaid 32%. Selgub, et teistest sagedamini pole võrdse kohtlemisega rahul tsiviilkohtumenetlustes osalejad. Eitava vastuse selgitustes nimetati asjaolusid, et kohtuasjadesse ei süveneta, otsus oli arusaamatu, ei arvestatud vastaja ettepanekutega ega võetud arvesse olulisi tõendeid. Mõned vastajad siiski tunnistasid, et saavad aru kohtunike ülekoormusest ja sellega seonduvast kiirustamisest.

Selgus et kohtu tööga on üldiselt rahul kokku 57% ja rahule ei ole jäänud 44% uuringu sihtrühmast. Keskmiseks üldhindeks kujunes seekord 2,48. Näeme, et võrreldes eelmise uuringuga on sihtrühma rahulolu vähenenud. Keskmisest vähem on rahul need, kes said negatiivse otsuse. Professionaalsetest menetlusosalistest on kohtu tööga rahul 92% sihtrühmast ja rahulolematu on 8%. Kahe sihtrühma koondhinne rahulolu osas on 75%.

Sissejuhatus

1.1 Taust

Turu-uuringute AS viis 3. – 21. novembrini 2021. läbi uuringu kohtu menetlusosaliste seas. Uuringu tellijaks on Justiitsministeerium.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- Rahulolu kohtute ja kohtusüsteemiga
- Tulemuste muutus võrreldes eelmise uuringuga (2017)
- Menetlusosaliste ootused ja ettepanekud kohtutele

1.2 Metoodika

Uuringul on kaks sihtrühma – kohtulahendi saanud menetlusosalised ja professionaalsed menetlusosalised (prokurörid ja advokaadid). Eesmärgistatud valimi suurused olid järgnevad: kohtulahendi saanud inimesed – 300, prokurörid – 50 ja advokaadid 150 vastust.

Küsitluse käigus laekus vastuseid järgnevalt: kohtulahendi saanud menetlusosalised – 158 vastust, prokurörid 59 ja advokaadid 78 vastajat.

Küsitlus viidi läbi veebiküsitluse meetodil, vastajate kontaktid esitas uuringu Tellija.

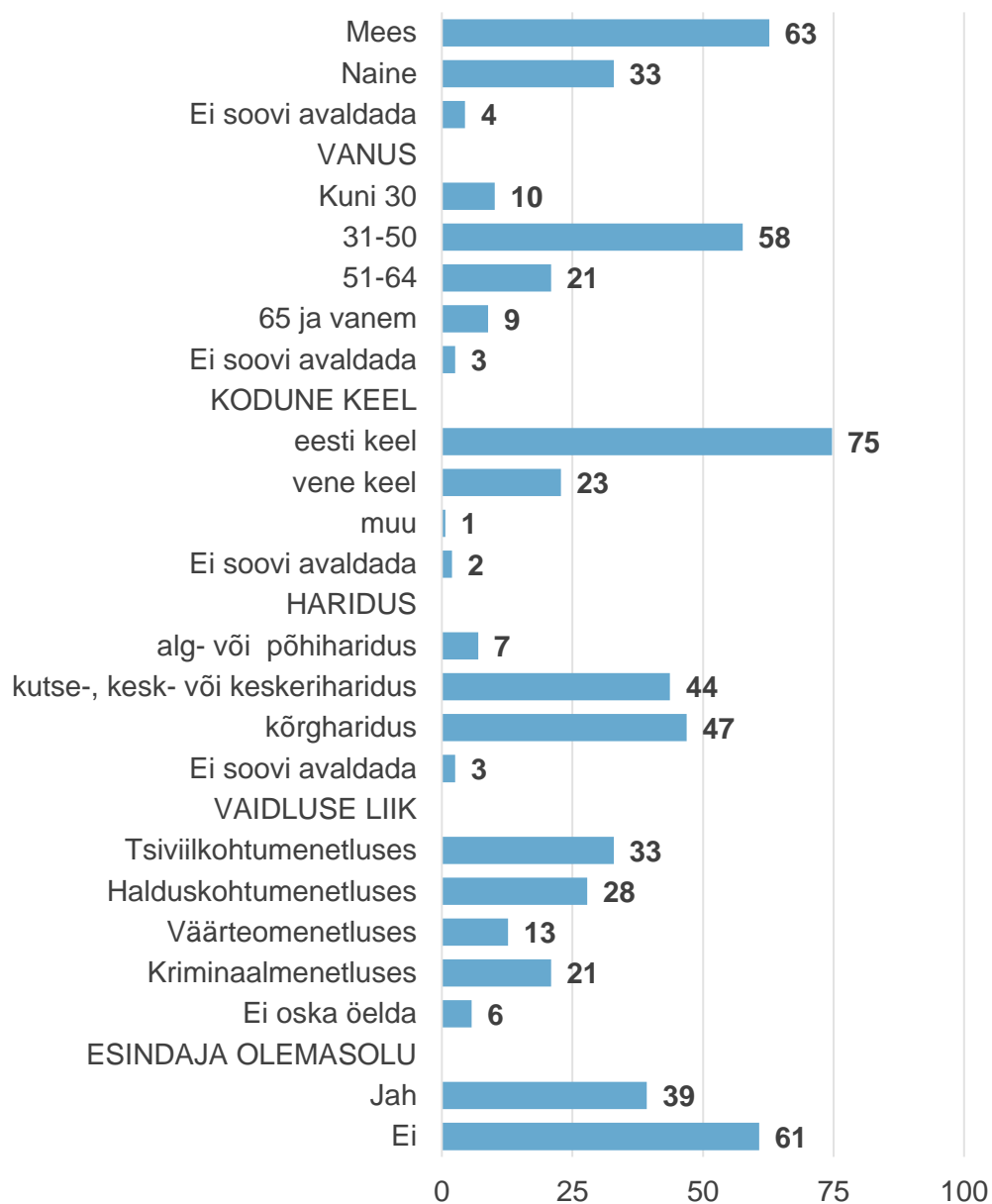
1.3 Andmetöötlus, aruanne

Uuringuandmete töötlemiseks kasutati andmetöötlusprogrammi SPSS 25.0 for Windows.

Käesolevas aruandes vaadeldakse **kohtulahendi saanud menetlusosaliste tulemusi**.

Käesoleva uuringu juures tuleb arvestada asjaoluga, et uuringu vastanute koosseis on eelneva uuringuga võrreldes seekord erinev. Nimelt on seekordses uuringus rohkem vastajaid, kes said kohtult negatiivse otsuse ning negatiivse lahendi saamine on osaliselt mõjutanud ka nende poolt antud hinnanguid kohtutele.

Joonis 1. Vastajate struktuur, n=158, %

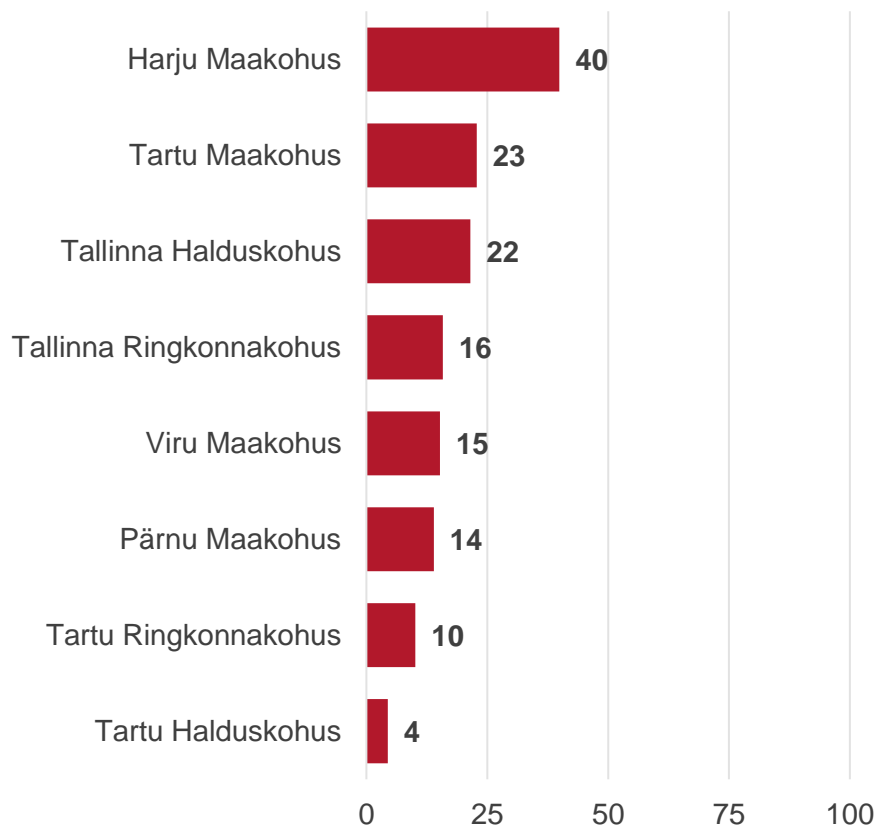
Tulemused

2 Kokkupuude kohtutega

Küsimus: Millises kohtus Teie kohtuasja menetlus toimus?

Vastajad omasid viimase 12 kuu jooksul kõige sagedasemaid kokkupuuteid Harju Maakohutega, järgnevad Tartu Maakohus ja Tallinna Halduskohus. Kõige vähem menetlusi toimus Tartu Halduskohus.

Joonis 2. Kokkupuuted kohtutega, n=158, %

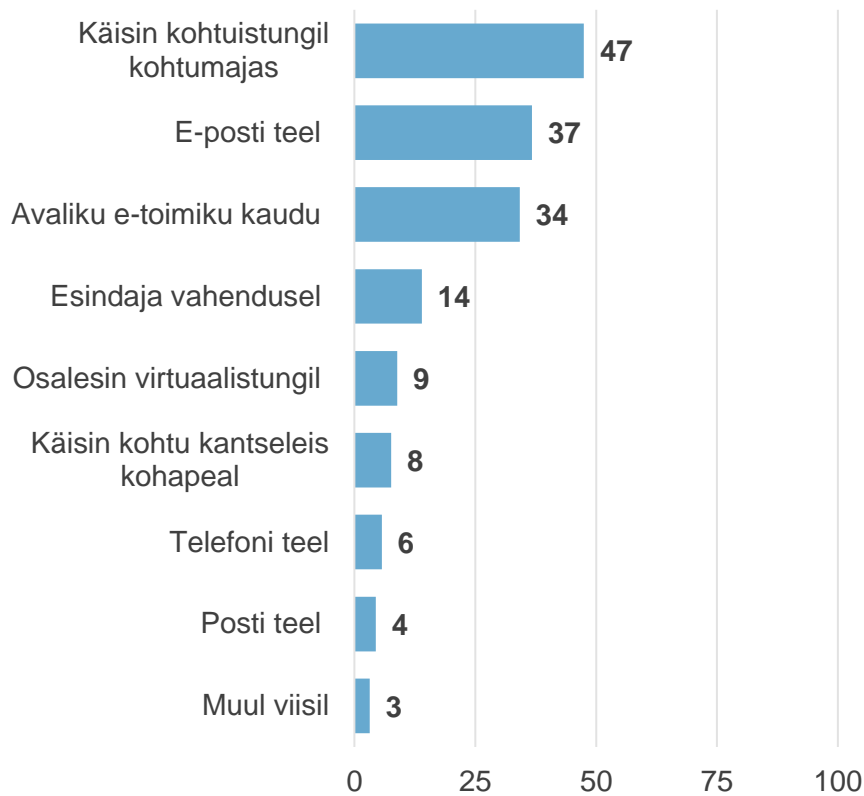
3 Kohtuga suhtlemise viisid

Küsimus: Mil viisil Te kohtuga suhtlesite sh kohtuistungil osalesite?

Kõige sagedamini on käidud kohtuistungil kohapeal kohtumajas (47%), e-posti teel suhtles 37% ja avaliku e-toimiku kaudu 34% sihtrühmast. Tavalise posti teel või telefoni teel on suheldud väga vähe. Virtuaalistungitel on osalenud 9% vastanutest.

Vastajad, kelle kodune keel on vene keel, on eestlastega võrreldes sagedamini käinud kantseleis kohapeal, kuid harvem suhelnud kohtuga e-posti teel või e-toimiku kaudu.

Joonis 3. Kohtuga suhtlemise viisid, n=158, %

4 Hinnangud kohtutele

Kohtulahendi saanud menetlusosaliste rahulolu kohtute ja kohtu töötajatega selgitati kolmes osas ning kasutati skaalat 1-4, kus 4 on kõrgeim hinne. Lisaks rahulolu protsentidele arvutati välja skaala keskmised tulemused. Joonistele on lisatud võrdlusandmed juhtudel, kui eelmises uuringus kasutati sama sõnastusega küsimust.

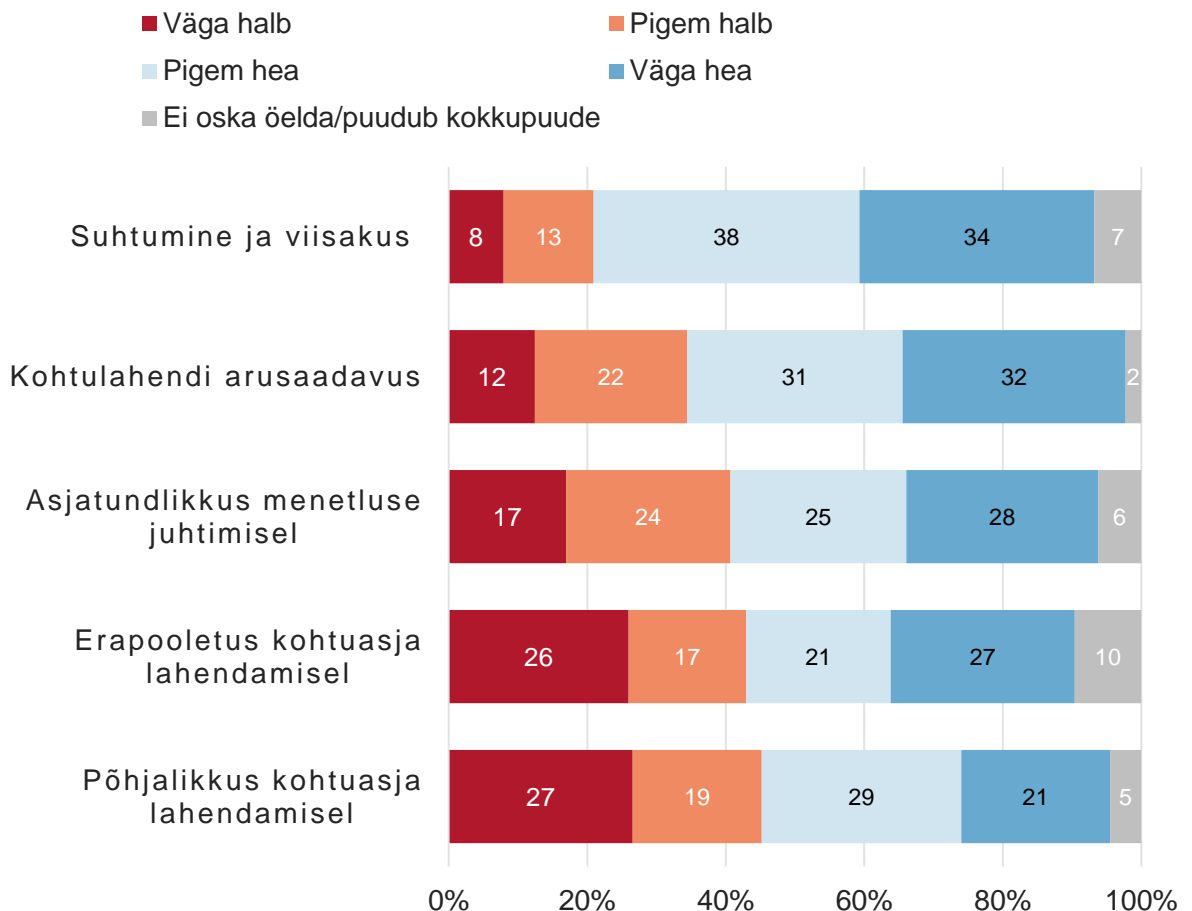
4.1 Hinnangud kohtuniku tööle

Kohtunike tööd vaadeldi viie tööloigu kaudu: suhtumine ja viisakus, asjatundlikkus menetluse juhtimisel, kohtulahendi arusaadavus, erapooletus ja põhjalikkus kohtuasja lahendamisel. Madalate hinnete puhul paluti vastajalt selgitust.

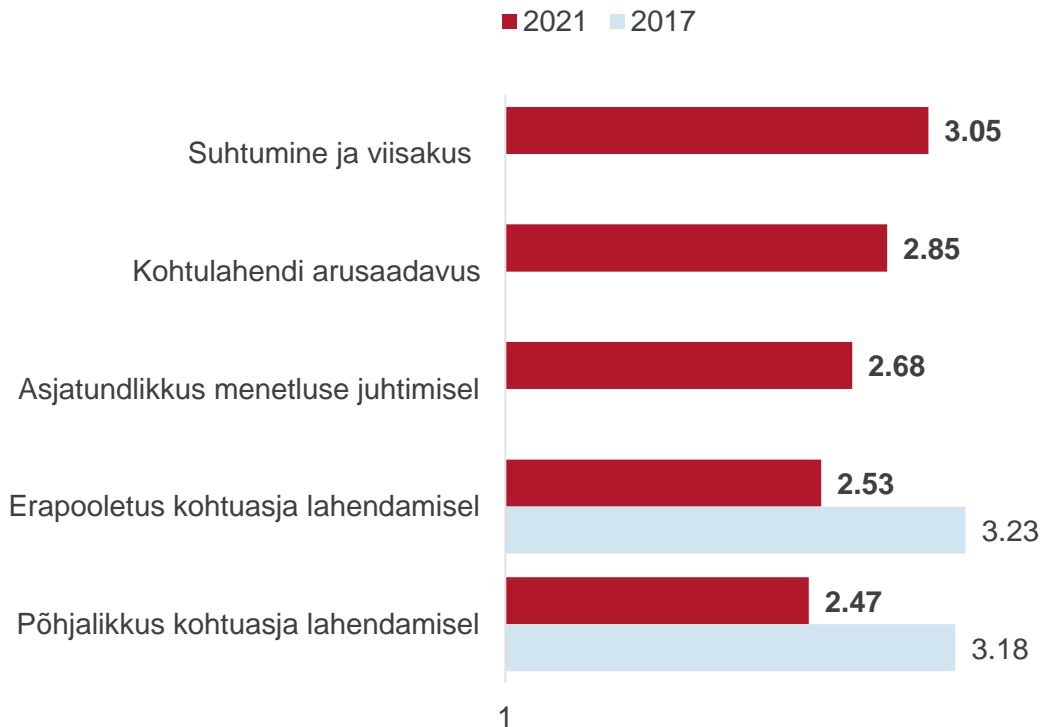
Küllalti kõrgelt hindas sihtrühm kohtunike suhtumist ja viisakust, muude tegurite osas näeme aga kolmandikul või enamal pigem negatiivseid hinnanguid (joonised 4 ja 5). Kõige madalamalt hinnati kohtunike põhjalikkust kohtuasjadega tegelemisel ja erapooletust kohtuasja lahendamisel. Skaala keskmised hinded kujunesid üle 3 palli vaid suhtumise ja viisakuse osas, muudel teguritel on need madalamad. Võrreldes eelmise uuringuga on vastajate arvates kohtunike erapooletus ja põhjalikkus kohtuasjade lahendamisel nüüd vähenenud.

Kõige kriitilisemad kohtunike põhjalikkuse hindamisel on olnud haldus- ja kriminaalasjades osalenud sihtrühma esindajad. Kohtuniku töö osas pälvis nelja teguri puhul viiest hinnatavast kõige kõrgema hinde Tallinna Halduskohus.

Joonis 4. Hinnangud kohtuniku tööle, n=158, %

Joonis 5. Hinnangud kohtuniku tööle, skaala 1-4 keskmised. N=158

Põhjendused hinnetele 1 ja 2 (kohtunike töö)

Selgitustes töid vastajad välja kõige sagedamini seda, et nende arvates on kohtunikud kallutatud ja osaliselt ka ebakompetentsed. Peamised teemad olid järgnevad:

- Ei süveneta, kiirustatakse
- Ebavõrdne kohtlemine
- Ei arvestata argumentide või ütlustega
- Segased põhjendused otsusele
- Kallutatus, tutvused loevad
- Ebakompetentsus
- Menetlusõiguse rikkumine
- Keeleoskusest tulenevad probleemid

Ei arvestatud kaitse argumente, otsusesse kopeeriti teise osapoole esindaja seisukohad, otsus tehti väga ruttu, oli ilmselt ette vormistatud, otsusest ei ole võimalik aru saada, mida otsustati. st kes mida tegema peaks. Asi ootab Riigikohtu menetlusse võtmise otsust.

Kohtuotsuses oli üsna ilmselgeid loogikavigu.

Kohtulahendi puhul toimus varasemate lahendite võrdlus, mitte aga sisuline otsustamine. Uusi tõendeid ei võetud arvesse. Kohtunikud ja juristid mängivad kokku. Kohtunikud on paljudes vaidlusküsimustes pigem ebakompetentsed ega suuda süüvida sisse. Paljud kohtunikud on nooremapoolsed, kes ei tea midagi NSVL aegsetest repressioonimisotsustest.

Kohtuotsus on olnud vastuoluline ja üksnes vastutaja paljasõnalisi põhjendusi arvestatav. Oli väga selge, et kohus ei süvenenud kaebusse ega lahti kirjutanud miks ei ole arvestatud kaebaja põhjenduste ja tõenditega.

Menetlus jõudis kahel korral ringkonnakohtusse, esimene lahend oli väga põhjalik ja analüüsiv, ning nõudis prokuratuurilt kriminaalasjas põhjalikku menetlemist ja viitas, et süüdistus tuleks esitada kuriteo toimepanemise eest. Prokuratuur lõpetas järjekordselt menetluse, tehes marginaasleid parendusi menetluses. Teisel korral tuli ringkonnakohtust napolisõnaline lahend, jättes tähelepanuta, et prokuratuur oli eelnevas põhjalikus kohtulahendis toodud punkte eiranud ja kriminaalasja järjekordselt lõpetanud.

4.2 Hinnangud kohtu töötajatele

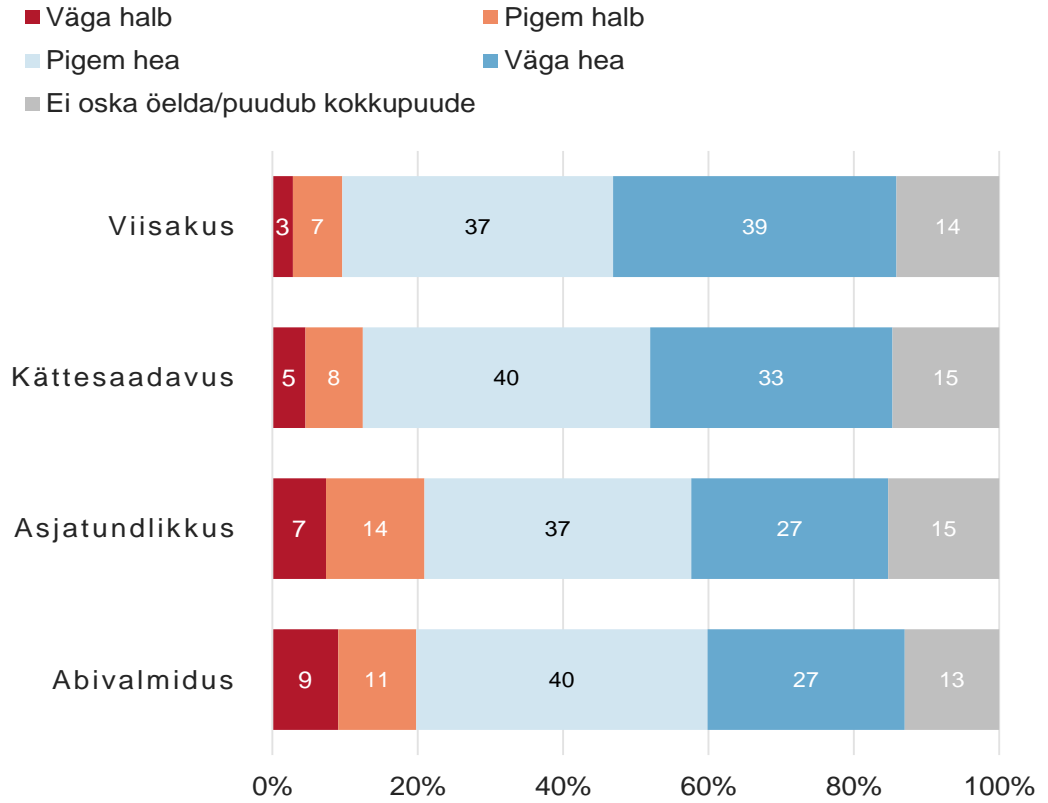
Kohtu töötajaid (va. kohtunikud) hinnati nelja tööloigu puhul – viisakus, kättesaadavus, asjatundlikkus ja abivalmidus.

Kohtu töötajatele antud hinnangud on võrreldes kohtunikega kõrgemad – rahule on jäänud üle 60% vastanutest. Viisakus ja kättesaadavus pälvisid vastajatelt kõrgemaid hindeid, pisut madalamad on need asjatundlikkuse ja abivalmiduse osas (joonised 6 ja 7).

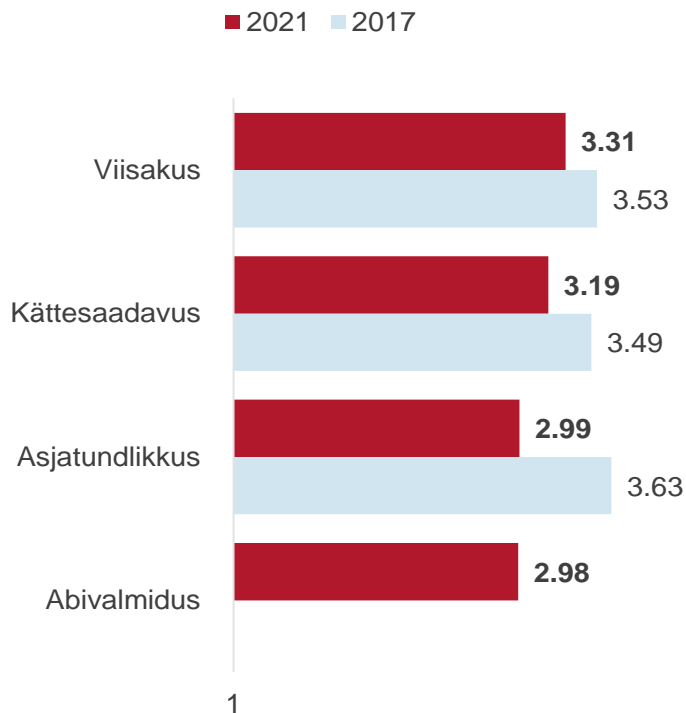
Kõige kõrgemaid hinnanguid kohtu töötajatele pälvisid Harju Maakohus, Tallinna Ringkonnakohus ja Tartu Ringkonnakohus, kus kõik keskmised hinnangud olid üle kolme palli.

Eelmise uuringu tulemustega saame seekord võrrelda hinnanguid töötajate viisakusele, kättesaadavusele ja asjatundlikkusele – kõigi nende puhul on vastanute keskmine hinnang langenud.

Joonis 6. Hinnangud kohtu töötajatele, n=158, %

Joonis 7. Hinnangud kohtu töötajatele, skaala 1-4 keskmised n=158,

Põhjendused hinnetele 1 ja 2 (kohtu töötajad)

Vabas vormis esitatud põhjendustes madalatele hinnetele toodi välja järgmiseid teemasid:

- Ei saanud kohtuga (kohtunikuga) kontakti
- Ei tegeletud minu asjaga, nõu ei antud
- Puudub abivalmidus
- Ei ole asjatundlikud
- Juristi käitumine ei meeldinud
- Ei vastatud pöördumisele
- Kohus ei saa asjadest aru või ei soovi neid selgitada
- Halb suhtumine

Kohtujurist targutas vigadele viitamisel ja ei nõustunud neid parandama.

Kohtunik saab minu alati kätte, mina teda mitte, aga paberite vastuvõtjad ei saa asjale üldse pihta

Kohtusüsteemis ei ole abivalmis inimesed

Minu poolt edestatud avaldused kohtueelses menetluses advokaadi taandamis ja prokuröri taandamise ja nõue ekspertiisi taotlusele jäeti reageerimata ja vastamata. Süüdistus tugines mu abikaasa ütlustele.

Pealiskaudne suhtumine.

4.3 Muud hinnatavad aspektid kohtu töös

Lisaks eelnevale uuriti vastajate rahulolu mitmesuguste muude kohtumenetlust puudutavate aspektidega (joonised 8 ja 9).

Tulemustest selgus, et sihtrühm on hästi rahule jäänud inimeste kohtlemisega kohtumajja saabudes, ootetingimustega kohtumajas, kohtusse pöördumiseks vajaliku info kättesaadavusega, avaliku e-toimikuga ja kohtudokumentide täitmise arusaadavusega. Toodud tegurite hinnangute keskmised hinded on üle 3 palli.

Sarnaselt professionaalsete menetlusosalistega näeme ka antud sihtrühma puhul kõige enam rahulolematust kohtumenetluse kiiruse osas. Sellega ei ole rahul tervelt

47% sihtrühmast. Rohkem rahulolematust näeme lisaks kohtu selgituste puhul (rahulolematuid 34%). Kolmanda suurema probleemina selgus see, et osalejatele ei jagata piisavalt infot virtuaalistungil osalemiseks.

Võrreldes eelmise uuringuga on langenud hinnangud kohtumenetluse kiirusele ja ootetingimuste mugavusele. Paranenud on aga hinnang kohtudokumentide täitmise arusaadavusele. Samale tasemele on jäänud hinnang avalikule e-toimikule ja info kättesaadavusele, et pöörduda kohtusse.

Vastajate kommentaarid kohtu töö muude tööloikude teemale

Valdavalt esitati ka siin kohtusüsteemi suhtes negatiivseid kommentaare, kuid oli ka positiivseid, millest ühe näite toome siinkohal välja:

Kohtunikud olid SUPER toredad (osalesin kahel erineval protsessis), ja ka nende abistajad. Samuti sattus politsei asutusest väga intelligentne ja abivalmis kaitsja. Väga hea mulje jäi EESTI KOHTUST! Veel pean just politsei esindajat kiitma - nii arusaadav ja eetiline inimene, uskumatu. Kahjuks enam nime ei mäleta.

Ülejäänud kommentaarid puudutasid väga erinevaid teemasid, sagedamini puudutati virtuaalistungeid, otsuste viletsat põhjendamist või kohtunike ebakompetentsust. Siinkohal esitame mõned näited esitatud teemadest:

- Vaja on rohkem selgitusi menetlusprotsessist (eriti alaealistega seotud protsessis)
- Liiga pikk menetlusaeg
- Kohtunik on kallutatud
- Kohtunike ebapädevus, kiuslikkus
- Otsuste halb põhjendatus (ka keeruline)
- Ülbe suhtumine (sõnastuse puudulikkuse puhul halvustamine)
- Kokkuleppemenetlusega survestamine
- Menetlus oli liiga kiire
- E-toimiku kasutusmugavus on vähene

Esimene kohtunik oli täielik korruptant, kurjategijaid soosiv, õnneks taandas end, kui kaebasin ta peale igale poole (kes talle midagi ei teinud). Teine kohtunik on õige otsuse teinud, mis edasikaebamisele ei kuulunud, kuid kurjategijad ikka kaebasid edasi ja asi saadeti 3. kord Viru Maakohtus arutuseks tagasi, mis on seadusetuse absurd!

Esimese astme menetluses läks viimaste dokumentide esitamisest otsuseni ligi aasta. Sh oli tegu kirjaliku menetlusega.

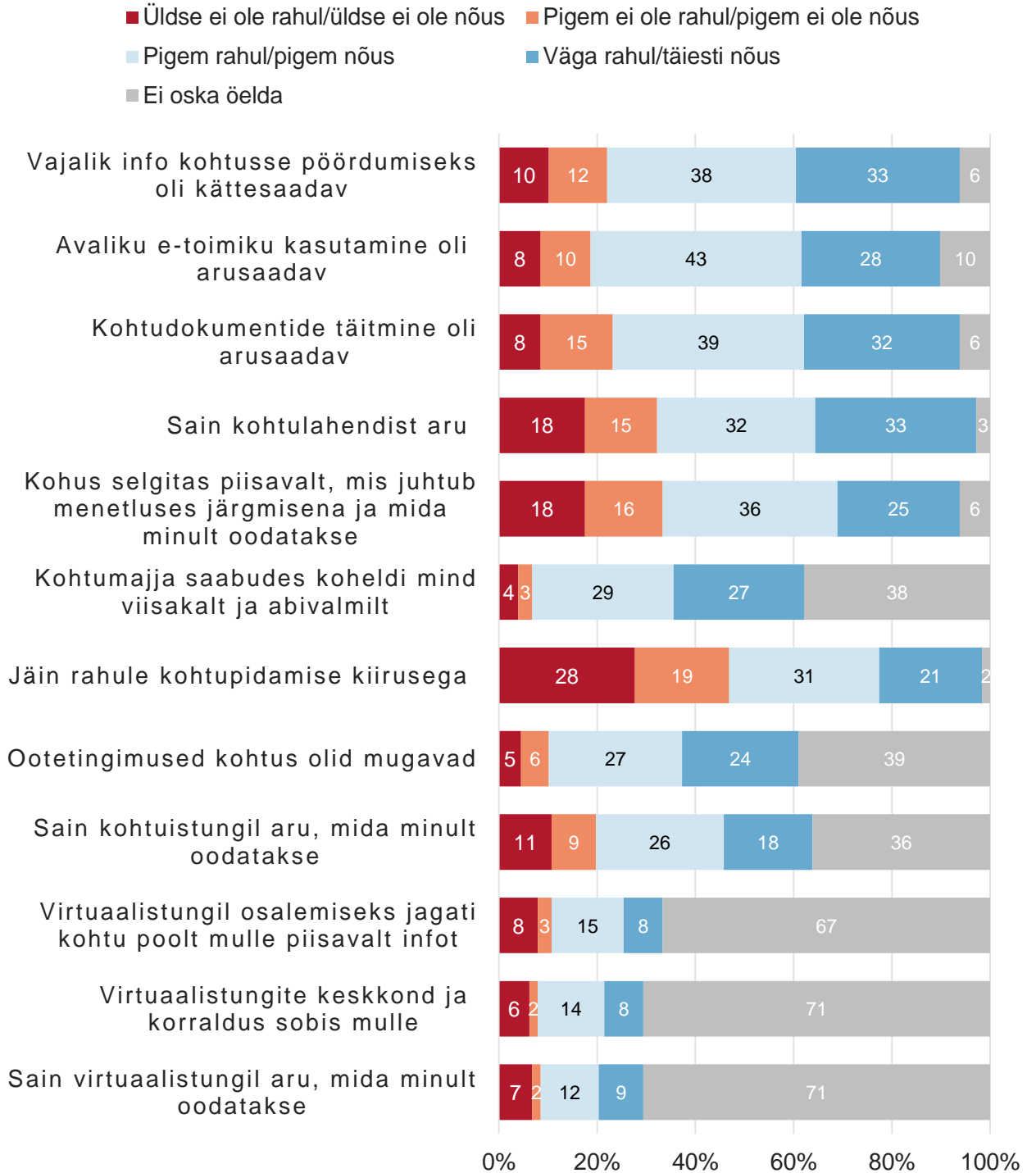
Kohus ei põhjendanud mille alusel üks või teine summa kuulub elatise hulka ja millises ulatuses kuulub elatise hulka.

Mitte mingit abi kohtu poolt ei osutata, avaldaja/kaebaja juhendamine haldusasjas puudub täielikult. Eksliku sõnastuse üle irvitatakse - kui kaebaja tahab sellist otsust, eks siis teeme, kuigi see ei ole tema huvides.

Virtuaal istungil esines palju IT probleeme

Virtuaalistung oli minu jaoks väga ebaisiklik ja pigem jäi tunne, et istun kinos.

Joonis 8. Hinnangud kohtu töö muudele teguritele, n=158, %

Joonis 9. Hinnangud kohtu töö muudele teguritele, skaala 1-4 keskmised, n=158

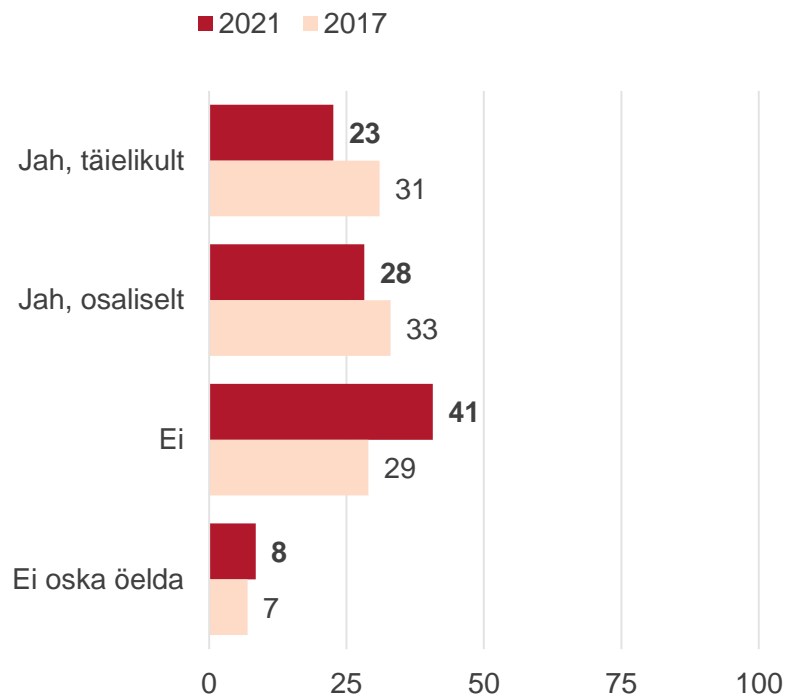
1

5 Kohtuotsus ja hinnang sellele

Küsimus: Kas kohus otsustas teie kasuks?

Vastaja kasuks tehti otsus 23% juhtudest, osaliselt tema kasuks 28% ning tema vastu 41% juhtudest. Võrreldes eelmise korraga on seekordsete vastajate seas märksa enam neid, kelle kasuks kohus ei otsustanud, seega on vastanute koosseis mõnevõrra teistsugune, mis võib mõjutada ka antud vastuseid (hinnanguid).

Joonis 10. Kas kohus otsustas teie kasuks? N=158, %

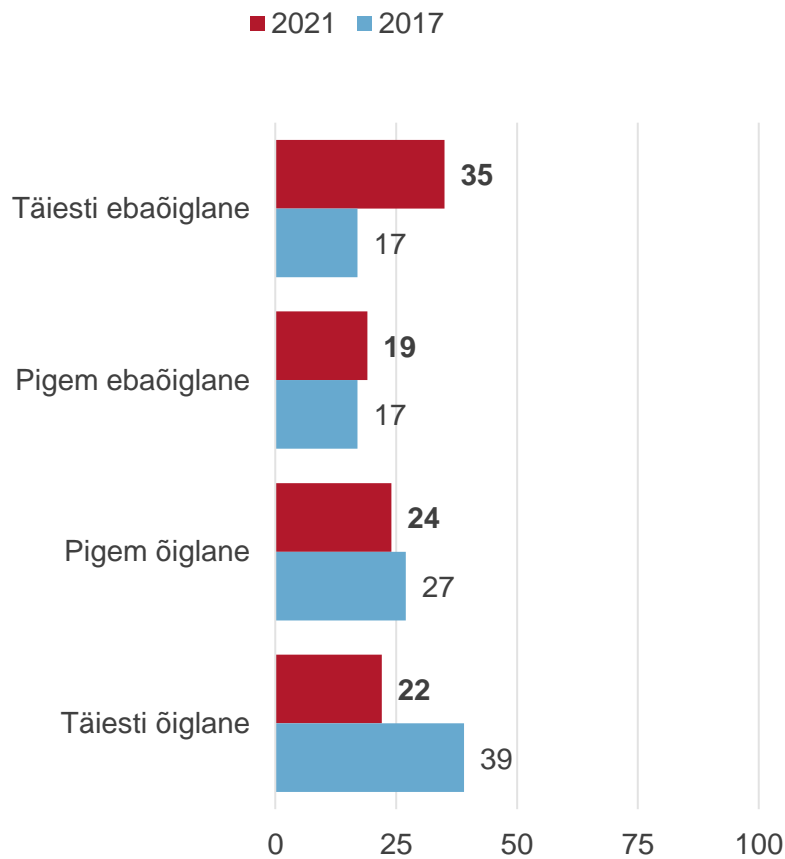
Suhtumine kohtuotsusesse

Küsimus: Kui õiglane tundus Teile kohtuotsus?

46 protsendile vastanutest tundus otsus olevat õiglane ja üle pooltele vastanutest kas pigem või täiesti ebaõiglane. Võrreldes eelmise uuringuga on sihtrühma rahulolematuse kohtuotsusega nüüd suurenenud (joonis 11).

Keskmisest suuremat ebaõiglust tajusid mehed, vene emakeelega vastajad ning halduskohtu- või kriminaalmenetlustes osalejad. Loogilise tulemusena tundus kohtuotsus ebaõiglane valdavalt neile, kes ei saanud kohtu poolt otsust enda kasuks.

Joonis 11. Hinnang kohtuotsuse õiglusele, n=158, %

6 Hinnang tehtud kulutustele

Küsimus: Kuidas te hindate kohtumenetlusele tehtud kulutusi, arvestamata seejuures esindajatasusid?

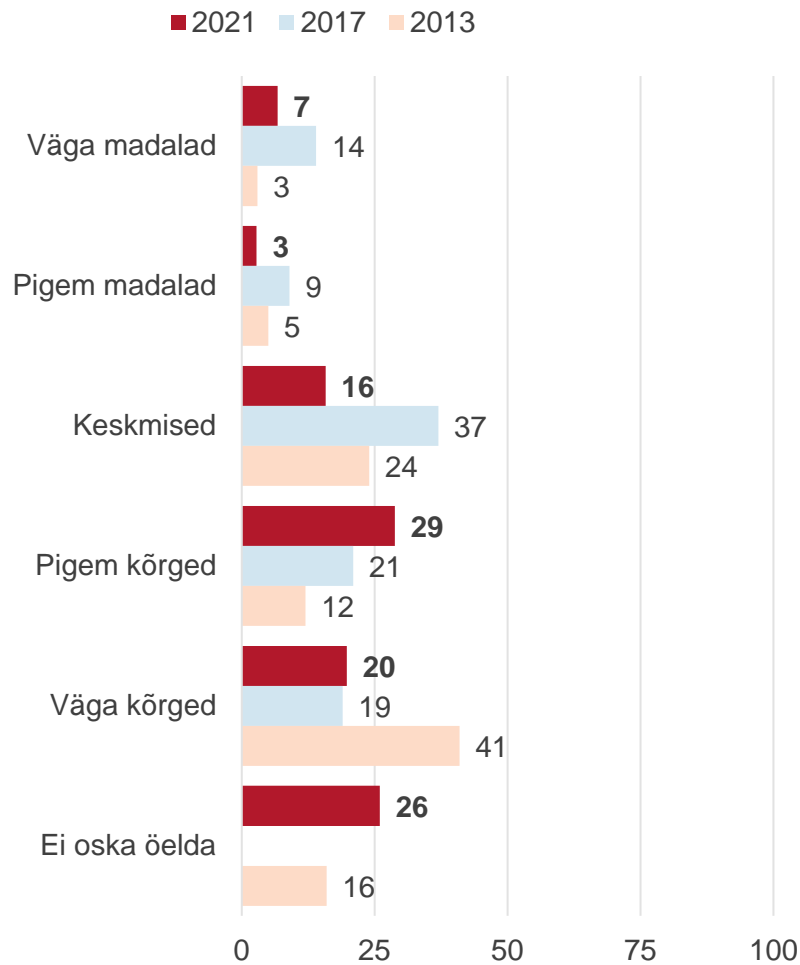
Kõige enam oli uuringus vastajaid, kes peavad tehtud kulutusi pigem kõrgeteks (29%), väga kõrgeteks hindab neid 20% ja 10% kas pigem või väga madalateks.

Võrreldes eelmise uuringuga on kulutuste pigem kõrgeks pidajate osakaal kasvanud ja keskmiseks pidajate oma vähenenud. Eelmises uuringuvoorus puudus küll

variant: ei oska öelda, seetõttu on raske tulemusi täpselt võrrelda. Aastal 2013 seevastu oli oluliselt rohkem neid, kellele kulud tundusid väga kõrged.

Vastajatele, kelle kasuks ei otsustatud, tundusid kohtumenetlusele tehtud kulutused sagedamini väga kõrged – 31%.

Joonis 12. Hinnang tehtud kulutustele, n=158, %

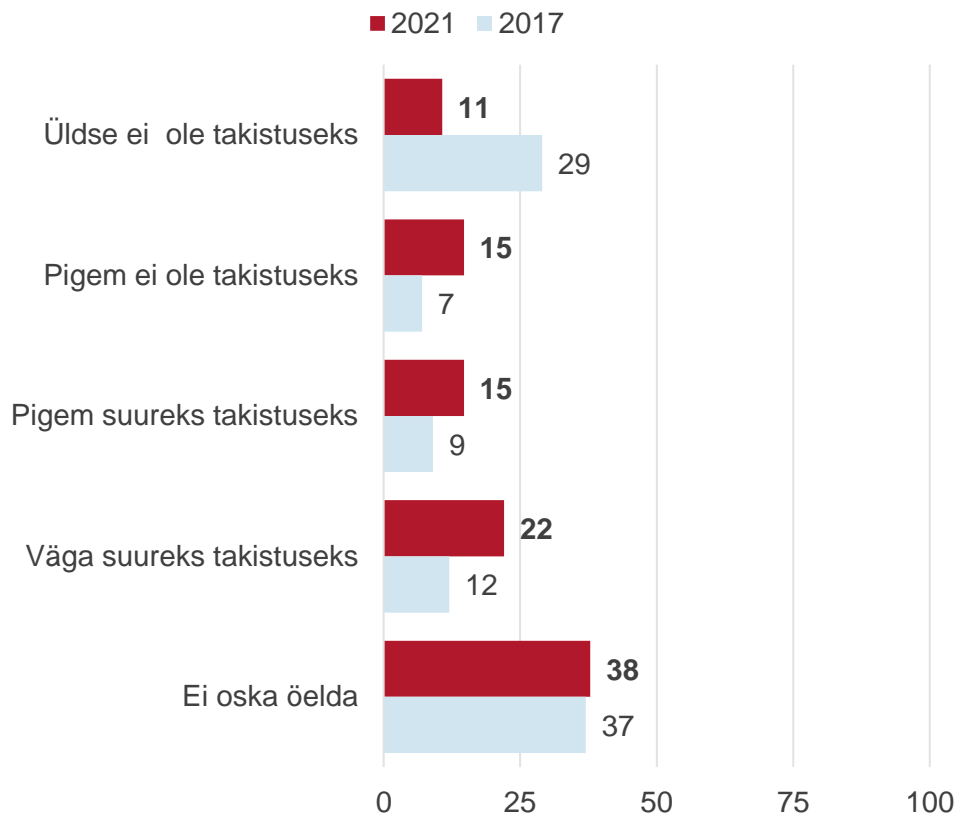
7 Keeleoskus

Uuring puudutas ka teemat, kuid võrd peetakse eesti keele mittevaldamist takistuseks kohtumenetlustes osalemiseks.

Uuringust selgus, et takistuseks peab seda 37%, pigem ei pea 26% ning ülejäänud ei oska vastata. Võrreldes eelmise uuringuga nähakse nüüd keele mittevaldamises suuremat probleemi.

Vastajatest, kelle kodune keel on vene keel, pidas seda väga suureks takistuseks 39% ja pigem suureks takistuseks 16%, kokku seega 55%. Lisaks hindasid probleemi keskmisest suuremaks ka kriminaalmenetlustes osalejad ja madalama haridusega vastajad.

Joonis 13. Eesti keele mitteoskamine, kui kohtumenetluse takistus, n=158, %

8 Rahulolu avaliku e-toimikuga

Küsimus: Kui rahul te olete avaliku e-toimikuga?

Vastavalt uuringu tulemusele on avaliku e-toimikuga rahul kokku 69% sihtrühmast ning rahul ei ole 15%.

Võrreldes eestlastega näeme siin suuremat rahulolu vastajatel, kelle kodune keel on vene keel – väga rahul 31%. Sagedamini on toimikuga rahul ka kõrgharidusega vastajad. Meeste ja naiste seas olulist erisust ei selgunud, kuid keskmisest harvem on e-toimikuga väga rahule jäänud üle 50-aastased inimesed.

Madalate hinnete põhjenduseks toodi välja mitmesuguseid puudusi – peamised märksõnad olid siin: ebaloogiline, vananenud, puudub kasutusmugavus, keeruline, SMART-id-ga ei saa sisse logida, ei avane ja telefonis raske avada jmt.

Keerukas kasutada, võib-olla minu enda viga.

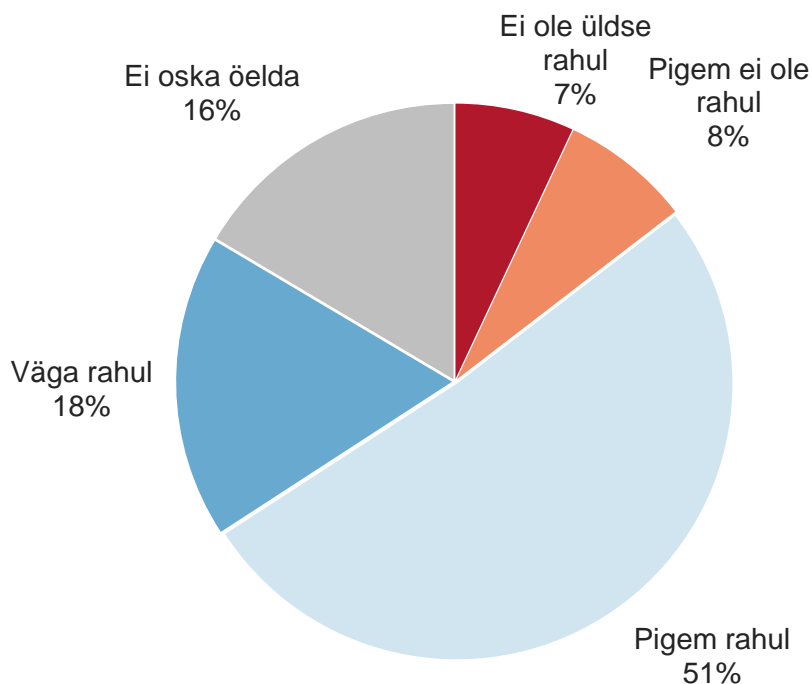
Keeruline kasutada, selleks et avada 1 dokument peab enne 10 klikki tegema. Asju keeruline leida. Ma ei mõtle kohtuvastuseid, isegi hagi alustamine on keeruline

Keerulise struktuuriga, spetsiifilisi termineid mittevõltsavale inimesele raskesti mõistetav. Korduvad probleemid dokumentide juurdepääsu ja nähtavusega.

Kohmakas täita ja liikuda alamlehtede vahel, sisselogimine võiks olla ka Smart-ID-ta, ei tööta kõigis brauserites

Ma ei saanud seda tükk aega kasutada, sest SMART-ID-ga sinna sisse ei pääsenud.

Joonis 14. Rahulolu avaliku e-toimikuga, n=158, %

9 Kohtusüsteemi usaldusväärsus ja võrdne kohtlemine

Küsimus: Kui usaldusväärseks te peate Eesti kohtusüsteemi?

Kohtulahendi saanud menetlusosaliste sihtrühmast peab kohtusüsteemi usaldusväärseks 58% ning ei pea 42%. Sealhulgas 22% arvates on see täiesti ebausaldusväärne. Võrreldes eelmise uuringuga on vastajate hinnang seekord halvenenud (joonis 15).

Süsteemi ei usalda keskmisest sagedamini vanuserühm 51- 64a., kutse- ja keskharidusega vastajad, kriminaalmenetlustes osalejad ja need, kelle kasuks kohus otsust ei teinud (viimastest puudub usaldus kokku 72 protsendil).

Kommentaariid madalate hinnete puhul:

Madalatele hinnetele toodud kommentaarides kordusid enamasti juba varem esinenud vastused, mis puudutasid kohtunike kallutatust ja mõjutatavust, tõendite mitteamestamist.

Lisaks nimetati siin ühekordselt variante: *Kapo mõjutab otsuseid, esineb korruptsiooni, kohus ei ole inimeste poolel, rakendatakse ringkaitset, alandatakse inimesi jmt.*

Kui kohtunikud ei taha kuulata kaebaja muret ja originaaldokumendid jäetakse kõrvale, siis ei saagi õiglast otsust teha. Eesti kohtud kaitsevad sulisid, nende õigusi kaitstakse, aga (kahju)kannatajaid abi ei saa, neid alandatakse.

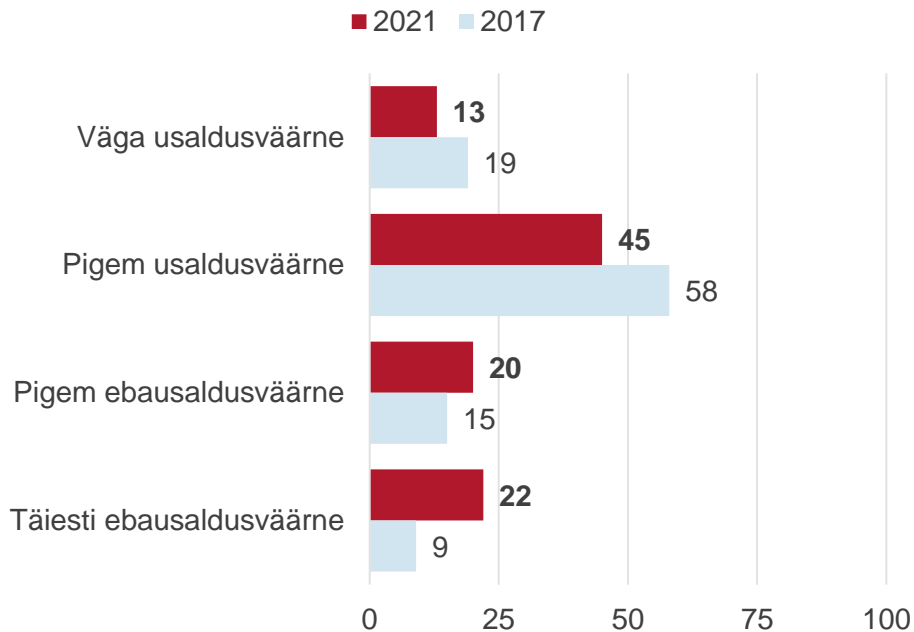
Kui oled rikas, tuntud jne, siis on sul õiglasele kohtulahendile suur võimalus, vastupidisel juhul pead leppima kaotusega

Kui tekib tunne, et kohtu ametnikud ei loe üldse kohtule saadetud kirju ja ei ole erapooletud, siis see ongi põhjendus.

Liiga palju õiglustunnet riivavaid otsuseid.

Otsused on tagatubades tehtud prokuröride ja kohtunike vahel, teed ja küpsiseid süües.

Joonis 15. Kohtusüsteemi usaldusväärsus, n=158, %

Küsimus: Kas teie hinnangul kohtleb Eesti kohtusüsteem menetluses osalevaid isikuid võrdselt?

Jooniselt 16 näeme, et möödunud nelja aasta jooksul on kohtumenetluses otsuse saanud isikud muutunud kohtu suhtes skeptilisemaks – 44% võrdse kohtlemisega ei nõustu – eelmisel korral oli selliseid vastajaid 32%.

Selgub, et teistest sagedamini pole võrdse kohtlemisega rahul tsiviilkohtumenetlustes osalejad.

Eitava vastuse puhul küsiti põhjendust, mille seas nimetati asjaolusid, et kohtuasjadesse ei süveneta, otsus oli arusaamatu, ei arvestatud vastaja ettepanekuga, ei võeta arvesse tõendeid ning oli esines rikkumisi, mille tõttu oli vaja teha mitu määruskaebust.

Kuigi oli alus hagita hooldusõiguse vaidlus siduda hagi vaidlusega elatise osas, seda siiski vaatamata ettepanekule ei tehtud. Sellega tekitati samade poolte vahel kaks eraldi menetlust samade poolte vahel, millest hooldusõigus on tänaseks lahendusega, kuid elatise hagi endiselt menetluses ja seda juba arusaamatult pikalt.

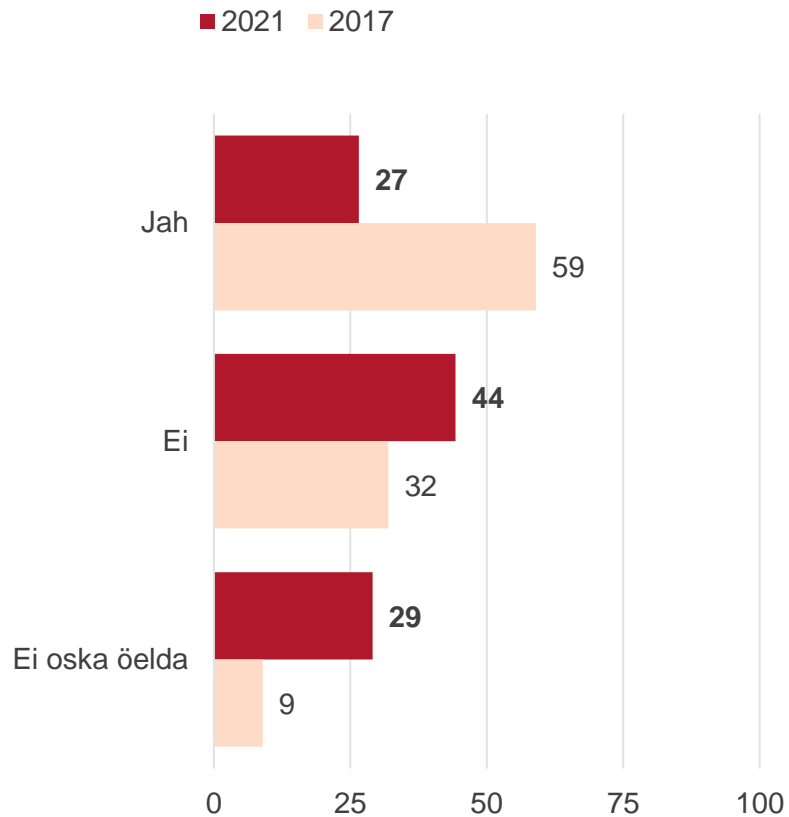
Näib, et menetluste raames tehakse harjumuspäraseid lahendeid, asja sisusse süvenemata.

Ringkonnakohtus jättis arvestamata süüdistatava poolt esitatud tõendid ja selgitused, mis kummutasid esitatud süüdistuse. Ringkonnakohtu eesistuja oli endine riigiprokurör, süüdistuse esitanud prokuröri endine töökaaslane.

Tõlkisin endale kohtumäärust ca kolm päeva ning siiani ei saa päriselt aru.

Tuli teha mitmeid määruskaebusi Ringkonnakohtule, et kohus hakkaks õigesti käituma. Otsust ei olnud puuduliku sõnastuse tõttu võimalik täita ja keelduti parandamast kuni järjekordse määruskaebuseni.

Joonis 16. Kas kohtusüsteem kohtleb menetluses osalevaid isikuid võrdselt?
N=158, %

10 Üldhinne kohtu tööle

Vastajate kokkuvõtlikku rahulolu kohtusüsteemiga uuriti uuringu lõpus järgmise küsimuse abil: Kui rahul olete üldiselt kohtu tööga? Madalate hinnete puhul paluti ka selgitust.

Selgus et kohtu tööga on üldiselt rahul kokku 57% ja rahule ei ole jäänud 44% uuringu sihtrühmast (joonis 17). Keskmiseks üldhindeks kujunes seekord 2,48.

Näeme, et võrreldes eelmise uuringuga on sihtrühma rahulolu vähenenud. Keskmisest vähem on rahul need, kelle kasuks kohus ei otsustanud.

Selgitustes kõlasid taaskord juba uuringus varem väljatoodud aspektid: vastaja arvates pealiskaudne töö, ebaõiglased otsused, kallutatud ja läbipaistmatu kohtusüsteem.

Kuna enda kogemus oli nii halb, siis selline hinnang. Samas on mul teenistusülesandeid täites tulnud korduvalt osaleda tsiviilkohtu menetlustes, kus on olnud väga toetavad ja viisakad kohtuistungid mõlema osapoole suhtes.

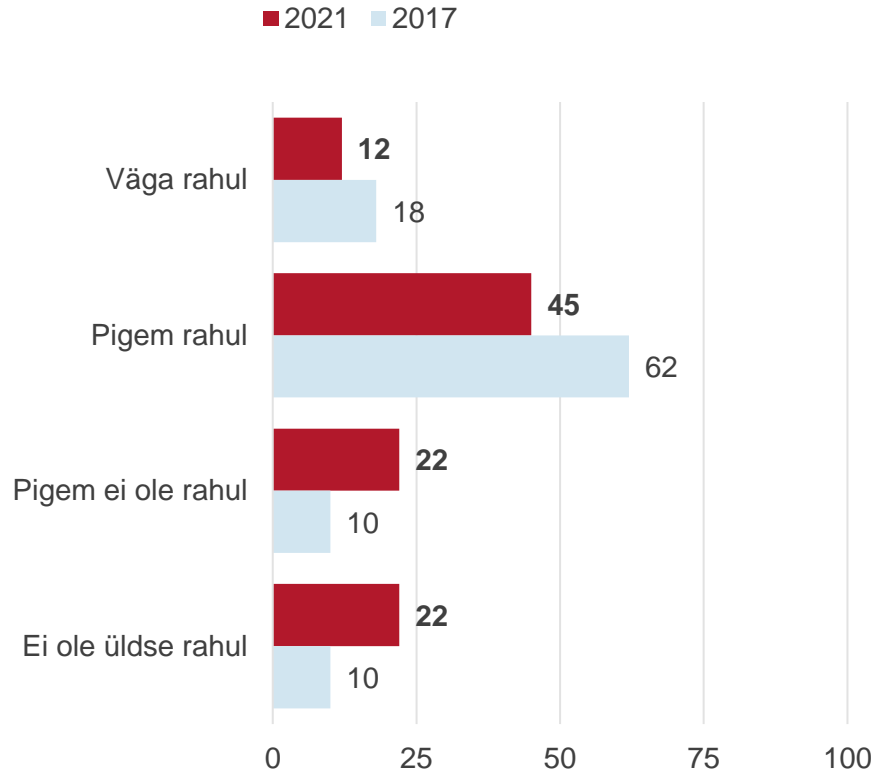
Kohtunik ei süvenenud ja kirjutas otsusesse, et usub valetunnistajaid.

Kohtunik on inimene kes peab otsust põhjendama esmaselt ausalt Ning vaatamata faktoritele et vale otsuse eest ta võidakse töölt vallandada.

Kohus on väga pealiskaudne.

Kohtuistung kestis 15 minutit, mingit istungit ei toimunudki, olin koheselt sunnitud oma kaitsja korraldusega nõustuma. Siis algas prokurööri ja kohtuniku vahel rahulolev arutlemine. Minult vajati ainult nõusolekut. Korralikul kohtuistungil ei oleks saadud mind süüdi tunnistada, kuna kuriteo tunnuseid ei ole.

Joonis 17. Üldine rahulolu kohtu tööga e. üldhinne, n=158, %

11 Ettepanekud kohtule

Uuringu lõpus oli vastajatel võimalus esitada omapoolseid ettepanekuid kohtule töö paremaks korraldamiseks. Ettepanekud kordasid paljuski terves uuringus varem väljatoodud teemasid (sh pikad menetlusajad), kuid toodi välja ka mõningaid ettepanekuid.

- Rohkem tähelepanu pöörata alaealisi puudutavatele protsessidele
- Teha arusaadavad selgitused kohtu protseduuride kohta, et tavainimene saaks asjadest aru, üldise õigusteadlikkuse taseme tõstmine
- Võtta juurde kohtunikke
- Kehtestada kontroll kohtunike üle

Prokuröride ja kohtunike töökohad ei tohi olla ühes hoones, tahes tahtmata puutuvad nad seal omavahel väljaspool kohtupidamist kokku ja tekivad sümpaatiad ja sõbrussidemed, mis kokkuvõttes takistab õiglast kohtupidamist.

Erapooletus. tõendite põhjalikum läbivaatamine ja nende arvestamine asja olude hindamine tõendite põhjal. Mitte kallutatud hoiak.

Rahva õigusteadlikkuse tõstmise kampaaniad ja koolitused (et inimesed ei tunneks ennast abitult, kui on silmitsi kohtusüsteemiga). Hyperlinkidega Riigiteataja. Kohtute auditid. Rohkem teadusuuringuid kohtusüsteemis tegutsejate maailmavaatest, eelarvamustest jne.

Kohtunikke on vaja juurde. Menetlus tähtajad on üle mõistuse pikad!

Kohtunikud peaks läbima perevägivalda alase koolituse ja mõistma õppima, kui habras on sealt vägivaldsest suhtest väljuv inimene ja kui manipulaatiivne ja kaalutlev on vägivallatseja.

Esmakordselt elus kohtuga kokku puutununa ootan eelkõige mitte-juristile arusaadavaid juhendeid ja selgitusi, põhiliste protseduuride arusaadavaid selgitusi. Praegu sai neid hea õnne korral (kui õnnestus telefonitsi tabada mõni kohtusekretär), keerukate interneti otsingutega, hiljem juba esindajalt makstes iga väärtusliku lause eest. Olen töötav kõrgharidusega inimene. Arvan, et madalama haridustasemega inimestele on kohus märksa raskemini kättesaadav kui üldse. Inimesed ei saa infot enda õiguste ja võimaluste kohta. Jätsin eespool küsimuse vastamata, kuid ajakirjanduses kajastatu ja internetist leitud lahendite põhjal ei ole minu usaldus kohtu vastu Eestis kõrge. Valdkonda panustatava ressursi järgi ootaks palju enam. Ilmselt on see osa ühiskonna praegusest kõlbelisest ja osaliselt ka seadusandlikust kriisist, õigussüsteem tegutseb pigem või eelkõige enda huvides.